

Tietosuojailmoitus 28.9.2023

Tieteellinen tutkimus

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/679) artikkelit 12–14

1. Tutkimuksen nimi, luonne ja kesto

Tutkimuksen nimi on Valtakunnallinen oppimaan oppimisen arviointi 2024.

Tutkimus on kertatutkimus. Siinä selvitetään Suomen yhdeksäsluokkalaisten osaamisen tasoa, motivaatiota ja asenteita vuonna 2024 ja näissä tapahtuneita muutoksia vuosiin 2001, 2012 ja 2017 verrattuna. Samalla tarkastellaan koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista Suomessa.

Tutkimuksen rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

Tutkimuksen kesto: 12.4.2023–30.4.2025.

Henkilötietojen käsittelyaika: Henkilötietoja säilytetään niin kauan kuin niille on tarve, mutta enintään 31.6.2030 saakka.

2. Rekisterinpitäjä

Kyse on yhteisrekisterinpitäjyydestä, ja yhteisrekisterinpitäjiä ovat:

Tampereen korkeakoulusäätiö sr
Kalevantie 4, 33100 Tampere

Tietosuojavastaava: dpo@tuni.fi

sekä

Helsingin yliopisto
Fabianinkatu 33, 00014 Helsingin yliopisto

Tietosuojavastaava: tietosuoja@helsinki.fi

Molemmat yliopistot noudattavat henkilötietoja käsitellessään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ja muuta tietosuojaa koskevaa lainsäädäntöä. Henkilötietojen käsittelystä on sovittu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla molempien yliopistojen välisellä yhteisrekisterinpitäjän sopimuksella.

3. Tutkimuksen vastuullinen johtaja tai siitä vastaava ryhmä

Vastuullinen johtaja:

Mari-Pauliina Vainikainen

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta, PL 700 33014 Tampereen yliopisto

050 4377 303

mari-pauliina.vainikainen@tuni.fi

4. Tutkimuksen suorittajat

Tutkimusta toteuttavat Tampereen yliopiston Koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimusryhmä REAL sekä Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskuksen tutkijat. REAL-tutkimusryhmää johtaa professori Mari-Pauliina Vainikainen, ja Koulutuksen arviointikeskusta johtaa professori Risto Hotulainen.

5. Tutkimusrekisterin tietosisältö ja tietolähteet

Tutkimuksessa kerätään suoria henkilötietoja oppilailta, koulun rehtorilta sekä kunnan sivistystoimen edustajalta.

Tutkimukseen osallistuvista oppilaista kerätään taustatietoja koulun yhteyshenkilöltä, joka on rehtori tai muu yhteyshenkilöksi nimetty henkilökunnan jäsen, kuten koulusihteeri. Joissakin tapauksissa tukeen liittyvät tiedot välittää koulun erityisopettaja. Kerättäviä taustatietoja ovat seuraavat. Oppilaan:

1. nimi,
2. oppijanumero,
1. luokkatunnus ja koulutunnus,
2. koulun sijaintikunta ja opetuksenjärjestäjän nimi,
3. tieto mahdollisesta tuesta tehostetun tai erityisen tuen osalta, sekä tehostetun tuen osalta tieto opetusryhmästä ja oppimäärän yksilöllistämisestä,

Lisäksi seuraavat tiedot kerätään arviointitilanteessa (osana kyselyä ja tehtäväpakettia) tutkimukseen osallistuvilta oppilailta:

3. syntymävuosi ja -kuukausi,
4. sukupuoli,
5. tieto siitä, osallistuuko S2- tai R2-opetukseen,
6. tieto vanhempien koulutuksesta ja syntymämaasta sekä
7. tieto kielistä, joita oppilas puhuu.

Oppilaiden kysely- ja tehtäväpaketeissa kerätään tietoja oppilaiden suoriutumisesta sanallista ja matemaattista päättelyä sekä ongelmanratkaisutaitoja mittaavissa tehtävissä. Tiedot muodostetaan osaamistehtävissä annettujen vastausten pohjalta. Oppilaskysely käsittelee edellä mainittujen taustatietojen lisäksi oppilaiden asenteita koulua ja oppimista kohtaan. Kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista. Jos oppilas ei halua vastata johonkin kysymykseen, sen voi jättää tyhjäksi. Vastaukset eivät tule opettajan tietoon eivätkä ne vaikuta esimerkiksi arvosanoihin.

Jotta arviointitutkimuksesta voidaan tiedottaa ja tutkimus toteuttaa, kerätään seuraavat suorat henkilötiedot: nimi- ja sähköpostiosoite kunnan sivistystoimen edustajalta ja koulun rehtorilta (tai tarvittaessa muulta koulun yhteyshenkilöltä). Tutkimuskoulun rehtorin sekä kyseisen kunnan sivistystoimen edustajan nimet ja sähköpostiosoitteet saadaan koulujen ja kunnan julkisilta verkkosivuilta. Koulun muun yhteyshenkilön nimi ja sähköpostiosoite saadaan tarvittaessa koulun rehtorilta.

Oppilaiden arviointitutkimuksen lisäksi tutkimukseen osallistuvien yläkoulujen kaikille opettajille ja rehtoreille osoitetaan omat kyselynsä. Kaikki kyselyt täytetään sähköisesti. Kyselytutkimukseen osallistuvilta rehtoreilta ja opettajilta kerätään seuraavia epäsuoria henkilötietoja: sukupuoli, ikä, koulutustausta, kelpoisuus tehtävään, valmistumisvuosi, työkokemus vuosina (yleisesti sekä nykyisessä koulussa), työsuhteen luonne, opetettavat oppiaineet sekä opetettavat luokat (luokkatunnukset) tutkimukseen osallistuvista luokista. Kyselylomakkeiden sisältämät tiedot, kuten yllä luetellut epäsuorat henkilötiedot saadaan rekisteröidyiltä.

Opettaja- ja rehtorikyselyjen vastauksiin yhdistetään seuraavat tiedot, jotka on saatu Tilastokeskuksen rekisteristä toistuvaa otosta rakennettaessa: opetuksen järjestäjän nimi, koulun sijaintikunta, koulun nimi ja Tilastokeskuksen koulutunnus.

Oppilas-, opettaja- ja rehtoriaineistoihin yhdistetään kunta- ja koulutasoisia tilastotietoja Tilastokeskukselta. Lisäksi oppilaan tietoihin yhdistetään Opetushallitukselta pyydettäviä yhteisvalintarekisterin tietoja (oppilaan 9 lk. päättöarvosanat ja 2. asteen koulutukseen hakeutuminen).

Tutkimuksen aineistona kerätyistä vastauksista saadut tiedot tallennetaan numeerisessa muodossa avovastauksia lukuun ottamatta. Tallennetut numeeriset tiedot edustavat valintoja (esim. monivalintakysymys), kyllä/ei-vastauksia tai arvoja.

Eri vastaajaryhmien (oppilaat, opettajat ja rehtorit) kyselyaineistot yhdistetään toisiinsa.

Tietojen asianmukaisesta turvallisuudesta ja luottamuksellisuudesta huolehditaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen edellyttämällä tavalla.

6. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuksen yhteydessä kerättävien henkilötietojen käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tieteellisen tutkimuksen tekemiseksi (Tietosuojalaki 1050/2018, pykälä 4 kohta 3) ja sen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oppilaiden suorien henkilötietojen (oppijanumero) avulla saadaan yhdistettyä oppilaskohtaiset tiedot arviointitutkimuksen ja yhteisvalintarekisterin välillä.

Sivistystoimen edustajan henkilötietoja (sähköpostiosoitteet) käytetään tutkimustiedotteen toimittamiseen. Rehtorin ja mahdollisen muun erikseen nimetyn yhteyshenkilön henkilötietoja (sähköpostiosoitteet) käytetään tiedotteiden, ohjeiden, oppilastunnusten ja sähköisten kyselylomakkeiden toimittamiseen.

Oppilaiden, opettajien ja rehtoreiden epäsuorien henkilötietojen (luokka- ja koulutunnus) avulla yhdistetään 1) oppilas-, opettaja- ja rehtorikyselyiden vastaukset, 2) kunta- ja koulutasolla tutkimuksessa kerätyn aineiston tiedot aiemmin kerättyihin oppimaan oppimisen arviointiaineistoihin (v. 2001, 2012 ja 2017) sekä 3) tutkimuksessa kerätyn aineiston tiedot kunta- ja koulutasoisiin tietoihin virallisista Tilastokeskuksen oppilaitostilastoista.

Kohdassa 2 luetellut organisaatiot toimivat tässä tutkimuksessa yhteisrekisterinpitäjinä, eli ne määrittelevät yhdessä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

7. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta EU:n yleinen tietosuoja-asetus, artikla 6 kohta 1 sekä tietosuojalaki 4 § kohta 3: Yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö tieteellistä tai historiallista tutkimusta ja tilastointia varten.

Lisäksi perusteena on viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain (621/1999) pykälä 28. Tämä tarkoittaa sitä, että tieteellistä tutkimusta varten voidaan antaa lupa viranomaistietojen saamiseen.

8. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja) tutkimukseen osallistuvan oppilaan osalta:

- tieto mahdollisesta tuesta tehostetun tai erityisen tuen osalta (luokiteltu tieto tuen tasosta, ei tuen saannin syytä tai diagnooseja),
- erityisen tuen osalta tieto opetusryhmästä ja oppimäärien yksilöllistämisestä.

9. Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on yleistä etua koskeva tieteellinen tai historiallinen tutkimus (Tietosuojalaki 1050/2018, pykälä 6).

10. Yhteistyöhankkeena tehtävän tutkimuksen osapuolet ja vastuunjako

Tutkimusta toteuttavat sekä Tampereen yliopiston että Helsingin yliopiston tutkijat, mutta tutkimuksen koordinoivastuu on Tampereen yliopistolla. Suoria henkilötietoja käsittelevät kaksi henkilötietojen käsittelijää sekä henkilö, joka vastaa yhteydenpidosta koulujen kanssa.

Muut tutkijat käsittelevät vain pseudonymisoitua aineistoa, josta ei voi tunnistaa vastaajia.

Kaikki tähän tutkimukseen liittyvät pyynnöt (mukaan lukien kohdassa 15 tarkoitetut rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä koskevat pyynnöt) toimitetaan alla olevalle yhteyshenkilölle:

Milja Saarnio

milja.saarnio@tuni.fi

0503182241

Yhteyshenkilö välittää pyynnön tarvittaessa myös muille yhteisrekisterinpitäjinä toimiville organisaatioille.

11. Henkilötietojen siirto

Henkilötietoja ei luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

12. Henkilötietojen siirto tai luovuttaminen EU:n/ETA-alueen ulkopuolelle

Rekisterin tietoja ei siirretä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

13. Rekisterin suojauksen periaatteet

Tietojen asianmukaisesta turvallisuudesta ja luottamuksellisuudesta huolehditaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tiedonsiirrossa, jossa siirretään suoria henkilötietoja ja arkaluonteisia tietoja (oppilaslistat kouluilta tutkimusryhmälle), käytetään REDCap-työkalua, joka on tarkoitettu erityisesti henkilötietoja ja arkaluontoista tietoa sisältävien tutkimusaineistojen keräämiseen ja hallintaan. Tietoja voidaan täydentää puhelimitse. Oppilastunnuslistat, joissa ovat kyseisen koulun oppilaiden nimet, oppijanumerot ja tutkimukseen osallistumista varten luodut vastaustunnukset, lähetetään salattuna sähköpostiviestinä.

Tietoturvasuorissa oppilaiden suorat henkilötiedot säilytetään tutkimuksen kaikissa vaiheissa erillään muusta tutkimusaineistosta Helsingin yliopiston tietotekniikkakeskuksen ylläpitämässä Umpio-tallennustilassa, joka vaatii erillisen kaksivaiheisen tunnistautumisen. Tutkijoilla ei ole pääsyä suoriin henkilötietoihin edellä mainittuja henkilötietojen käsittelijöitä ja yhteydenpidosta vastaavaa tutkijaa lukuun ottamatta.

Sivistystoimen edustajien ja rehtorien sekä tarvittaessa koulun muun yhteyshenkilön suorat henkilötiedot (nimi ja sähköpostiosoite) tallennetaan Helsingin yliopiston ryhmätallennustilan kansioon käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojattuna.

Aineistosta tehdään kaksi versiota, joista pseudonymisoitu (suorat ja mahdolliset muut tunnistetiedot poistettu) tehdään analysointia varten ja anonymisoitu aineiston avaamista varten. Näitä molempia tutkimusaineistoja säilytetään Helsingin yliopiston ja Tampereen yliopiston ryhmätallennustiloissa kaksivaiheisen tunnistautumisen takana. Tampereen yliopiston tutkijoille tehdään kevyttunnukset Helsingin yliopiston ryhmätallennustilan kansioon, jossa pseudonymisoitua ja anonymisoitua aineistoa ensisijaisesti säilytetään, jolloin kaikilla tutkimusryhmän jäsenillä on pääsy aineistoon eikä aineistoa tarvitse siirtää esimerkiksi sähköpostilla.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Aineiston pseudonymisoitu versio arkistoidaan tutkimuksen päättymisen jälkeen Helsingin yliopiston ryhmätallennustilaan kaksivaiheisen tunnistautumisen taakse. Aineistossa säilytetään koulukoodit, jotta oppimaan oppimisen arviointitutkimusten koulu- ja kuntatason trendiseurantaa voidaan jatkaa. Oppilaita, opettajia, rehtoreita tai luokkia ei voi tunnistaa aineistosta.

Anonymisoitu aineisto avataan soveltuvin osin jatkotutkimuskäyttöön Tietoarkistoon arkistoimalla.

Pseudonymisoitua aineistoa säilytetään Helsingin yliopiston ryhmätallennustilassa niin kauan, kuin tutkimusta tehdään. Pseudonymisoidusta aineistosta erillään säilytetyt suorat henkilötiedot ja niiden yhdistämiseen tarvittava koodiavain tuhotaan, kun niitä ei enää tarvita, mutta viimeistään kesäkuussa 2030.

15. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden mahdollinen rajoittaminen

Rekisteröidyllä on, ellei tietosuojalainsäädännöstä muuta johdu:

- Tietojen tarkastusoikeus (oikeus saada pääsy henkilötietoihin)
 - o Rekisteröidyllä on oikeus tietää, käsitelläänkö hänen henkilötietojaan vai ei, ja mitä henkilötietoja hänestä on tallennettu.

- Oikeus tietojen oikaisemiseen
 - o Rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että häntä koskevat virheelliset, epätarkat tai puutteelliset henkilötiedot oikaistaan tai täydennetään ilman aiheetonta viivytystä. Lisäksi henkilöllä on oikeus vaatia, että tarpeettomat henkilötiedot poistetaan.

- Oikeus tietojen poistamiseen

- Rekisteröidyllä on poikkeustapauksissa oikeus saada henkilötietonsa kokonaan poistettua rekisterinpitäjän rekistereistä (oikeus tulla unohdetuksi).
- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen
 - Rekisteröidyllä on tietyissä tilanteissa oikeus pyytää henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista siksi aikaa, kunnes hänen tietonsa on asianmukaisesti tarkistettu ja korjattu tai täydennetty.
- Vastustamisoikeus
 - Henkilöllä on tietyissä tilanteissa oikeus henkilökohtaiseen, erityiseen tilanteeseensa perustuen milloin tahansa vastustaa henkilötietojensa käsittelyä.
- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
 - Rekisteröidyllä on tietyissä tilanteissa oikeus saada häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on toimittanut rekisterinpitäjälle, jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle.
- Oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle
 - Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkansa sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, jos hän katsoo, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta (EU) 2016/679. Rekisteröidyllä on lisäksi oikeus käyttää hallinnollisia muutoksenhakekeinoja sekä muita oikeussuojakeinoja.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä koskevissa pyynnöissä noudatetaan rekisterinpitäjän tietopyyntöprosessia.